

การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หน่วยการเรียนรู้ เทคโนโลยีและทักษะชีวิตของนักเรียนชั้น
ประถมศึกษาปีที่ 5 โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิคสืบค้นร่วมกับคำถามอาร์-ซี-เอ
A Study Learning Achievement on Technology Unit and Life Skills of
Prathomsuksa 5 Students by Using Cooperative Learning
with Investigation Method and R-C-A Questioning

เกริกฤทธิ์ วังสระ¹

Kerkrit Wangsra

ลักขณา สุขใส²

Luckhana Suksai

Corresponding Author E-mail: noynong412@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เพื่อพัฒนาแผนการจัดการเรียนรู้ หน่วยการเรียนรู้เทคโนโลยี โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือและคำถาม อาร์-ซี-เอ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ให้มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80 2) เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หน่วยการเรียนรู้เทคโนโลยี ของนักเรียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียนที่เรียนโดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือและคำถามอาร์-ซี-เอ และ 3) เพื่อศึกษาผลการพัฒนาทักษะชีวิตของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 กลุ่มตัวอย่างได้แก่นักเรียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนบ้านนาวัง ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2562 จำนวน 13 คน เครื่องมือในการวิจัยได้แก่ 1) แผนการจัดการเรียนรู้ 2) แบบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และ 3) แบบวัดทักษะชีวิต สถิติที่ใช้ในการวิจัยได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและ สถิติทดสอบสมมติฐาน t – test (dependent)

ผลการวิจัยพบว่า

1. แผนการจัดการเรียนรู้ หน่วยการเรียนรู้เทคโนโลยี โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือและคำถาม อาร์-ซี-เอ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 มีค่าประสิทธิภาพตามเกณฑ์ เท่ากับ 84.04/82.31 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนด 80/80

2. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หน่วยการเรียนรู้เทคโนโลยีของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียนที่เรียนโดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือและคำถามอาร์-ซี-เอ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3. ทักษะชีวิตของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่เรียนด้วยการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือและคำถาม อาร์-ซี-เอ อยู่ในระดับมาก เท่ากับ $\bar{X} = 4.11$ S.D.= 0.04

คำสำคัญ: การเรียนแบบร่วมมือ, ทักษะชีวิต, คำถามอาร์-ซี-เอ

¹ นักศึกษาหลักสูตร สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน มหาวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ, 2563

² อาจารย์ประจำคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ

Abstract

The objectives of this research were 1) to develop lesson plan entitled technology using cooperative learning and R-C-A questioning for Prathomsuksa 5 students to achieve the criteria of 80/80 2) to compare learning achievement in title technology of Prathomsuksa 5 students before and after learning by using cooperative learning and R-C-A questioning and 3) to study the Effects of Prathomsuksa 5 students' life skills. The sample of this study was 13 of Prathomsuksa 5 students Bannawang School Development in the 2nd Semester of 2020 Academic year The instruments used in the study consisted of lesson plans, achievement tests and life skills test. The statistics used in the study comprised of mean, percentage, standard deviation and t-test (dependent).

The results revealed that

1. The lesson plans entitled technology using cooperative learning and R-C-A questioning for Prathomsuksa 5 students achieve criteria of the effectiveness 84.08/82.31 which was higher than the criteria proposed.

2. Learning achievement in title technology of Prathomsuksa 5 students after learning by using cooperative learning and R-C-A questioning was higher with .05 statistics significantly.

3. Life skills of Prathomsuksa 5 students after learning by using cooperative learning and R-C-A questioning was in high level with 4.11 of mean and 0.04 of standard deviation.

Keywords: Cooperative Learning, Life Skills, R-C-A Questioning

บทนำ

การพัฒนาประเทศต้องพัฒนาคนให้มีคุณภาพเป็นอันดับแรก จากวิสัยทัศน์หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 มุ่งพัฒนานักเรียนทุกคนซึ่งเป็นกำลังของชาติให้เป็นมนุษย์ที่มีความสมดุลทั้งด้านร่างกาย ความรู้ คุณธรรม มีจิตสำนึกในความเป็นพลเมืองไทยและเป็นพลโลก การพัฒนาคนซึ่งหมายถึงการพัฒนาคุณภาพและสมรรถนะของคนให้มีพื้นฐานในการคิด การเรียนรู้ และทักษะในการจัดการและการดำรงชีวิต สามารถเผชิญกับปัญหาสังคม เศรษฐกิจที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว สภาพสังคมในทศวรรษใหม่ เป็นยุคของความเร็วและความล้ำสมัยของเทคโนโลยี โดยเฉพาะด้านคอมพิวเตอร์และเทคโนโลยีสารสนเทศมีการเปลี่ยนแปลงเจริญรุดหน้าไปอย่างรวดเร็ว ไม่หยุดยั้ง จนเข้ามามีบทบาทในชีวิตประจำวันของผู้คนในสังคม การแสดงความคิดเห็น การโต้ตอบ หรือการเชื่อมโยง และการสร้างเครือข่ายสังคม จึงทำให้มีการพัฒนาและปฏิวัติรูปแบบของเว็บไซต์เทคโนโลยีต่าง ๆ เพื่อสนองต่อความต้องการมากขึ้น เทคโนโลยีอาจทำให้การอยู่ร่วมกันลดลง การมีปฏิสัมพันธ์น้อยลง ผู้คนจำนวนไม่น้อยที่ใช้ชีวิตประจำวันอยู่กับคอมพิวเตอร์และอินเทอร์เน็ตไม่ว่าจะเป็นการศึกษาหาความรู้ การใช้เครือข่ายสังคมบนอินเทอร์เน็ต การหล่อหลอมความคิดและความเชื่อของกลุ่มคนที่บุคคลในสังคมจะต้องตั้งรับการมีวิถีชีวิตยุคใหม่อย่างมีวิจารณญาณ ซึ่งจากสภาพสังคมที่เปลี่ยนแปลงอย่างมากรุ่นนี้เอง ได้ส่งผลกระทบต่อเด็กวัยเรียน ทั้งการดำเนินชีวิตตามกลางกระแสเทคโนโลยีที่เปลี่ยนแปลง (สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา, 2551)

การเรียนรู้แบบร่วมมือ เป็นวิธีการหนึ่งในการจัดการเรียนการสอนที่ช่วยให้นักเรียนสามารถ พัฒนาตนเองได้ อย่างเต็มศักยภาพ คือ นักเรียนจะต้องเรียนรู้จากการเรียนด้วยตนเอง การลงมือทำ การเรียนรู้ร่วมกับผู้อื่น การเรียนรู้แบบร่วมมือ เป็นการจัดการเรียนการสอนที่เน้นให้นักเรียนได้ ร่วมมือ และช่วยเหลือกันในการเรียนรู้ โดยแบ่งนักเรียน ออกเป็นกลุ่มเล็ก ๆ ประกอบด้วยสมาชิกที่มี ความสามารถแตกต่างกัน ทำงานร่วมกัน เพื่อเป้าหมายกลุ่ม สมาชิกมีความ

รับผิดชอบร่วมกันทั้งในตนเองและส่วนรวม มีการฝึกและใช้ทักษะการทำงานกลุ่มร่วมกัน ผลงานของกลุ่มขึ้นอยู่กับผลงานของสมาชิกแต่ละคนในกลุ่ม สมาชิกต่างได้รับความสำเร็จร่วมกัน (Slavin, 1987) สอดคล้องกับแนวคิดของ ทิศนา แคมมณี (2554) วิธีการจัดการเรียนรู้ที่ช่วยส่งเสริมให้นักเรียนสามารถพัฒนาตนตามธรรมชาติและเต็มศักยภาพและช่วยให้นักเรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริง ฝึกการปฏิบัติ ให้ทำได้ คิดเป็น ปฏิบัติคุณธรรมความรับผิดชอบ ซึ่งเมื่อนักเรียนได้แบ่งกลุ่ม เป็นกลุ่มเล็ก ๆ ประกอบกับสมาชิกที่มีความรู้ความสามารถแตกต่างกัน ทำให้มีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น การแบ่งปันทรัพยากรการเรียนรู้ รวมทั้งการเป็นกำลังใจให้แก่กัน และคนเก่งจะช่วยเหลือคนที่เรียนอ่อนกว่า ซึ่งไม่เพียงแต่รับผิดชอบต่อการเรียนรู้ของตนเองเท่านั้น แต่ยังต้องรับผิดชอบต่อการเรียนรู้ของสมาชิกทุกคนในกลุ่มความสำเร็จของรายบุคคลจึงเป็นความสำเร็จของกลุ่มด้วย

ดังนั้น การส่งเสริมทักษะชีวิตมีความสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่งในการพัฒนาศักยภาพของ นักเรียน โดยเฉพาะในสถานการณ์ปัจจุบันที่สังคมโลกมีการเปลี่ยนแปลงและพัฒนาอย่างรวดเร็ว ปัญหาต่าง ๆ ที่นักเรียนต้องเผชิญความซับซ้อนมากยิ่งขึ้น (ดารณี นันทารนุช, 2542) ทั้งนี้การสอนทักษะชีวิตให้แก่เด็กนักเรียนจะทำให้เด็กนักเรียนรู้จักแนวทางการแก้ไขปัญหาของตนเองในเรื่องต่าง ๆ ช่วยให้นักเรียนมีความมั่นใจในการนำไปใช้ในสถานการณ์จริง ดีกว่าการสอนเพียงให้เกิดความรู้เท่านั้น (เทิดศักดิ์ เดชคง, 2544) สอดคล้องกับ นิกร ดุสิตสิน ที่กล่าวว่า สิ่งที่สำคัญในการจัดการเรียนการสอนคือ ต้องให้นักเรียนมีส่วนร่วม โดยสร้างความตระหนักให้เกิดแก่ตัวนักเรียน อาจจำลองสถานการณ์เป็นบทเรียนให้นักเรียนฝึกวิถีการใช้ชีวิต เมื่อพบกับสภาพปัญหาแบบนี้จะปฏิเสธและหลีกเลี่ยงอย่างไร ไม่ใช่เพียงการบอกและสอนของครูเพียงฝ่ายเดียว ซึ่งจะทำให้เด็กนักเรียนไม่ได้ฝึกคิด การเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมจะทำให้เด็กนักเรียนเกิดความคิดเชื่อมโยงระหว่างความรู้ ประสบการณ์ และเหตุผล นักเรียนเกิดความเข้าใจและยอมรับได้

การออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้จะทำให้เกิดการพัฒนาทักษะชีวิต ครูผู้สอนจึงต้องมี ทักษะการคิดวิเคราะห์ คิดสังเคราะห์และการคิดเชิงสร้างสรรค์ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ทั้งนี้ การจัดกิจกรรมกลุ่มเป็นวิธีการหนึ่งที่เหมาะสมกับการพัฒนาทักษะชีวิตของนักเรียน เนื่องจาก มุ่งเน้นการทำงานร่วมกัน ทักษะการทำงานกลุ่ม การแสดงความคิดเห็น โดยให้เด็กนักเรียนมีการ เรียนรู้และการทำงานร่วมกัน สัมพันธ์กัน รวมไปถึงสมรรถนะอย่างอื่นด้วยที่จะให้เกิดผลการเรียนรู้ (ไชยยศ เรืองสุวรรณ, 2533) สอดคล้องกับ สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา (2554) ที่ระบุว่า ทักษะชีวิต สามารถสร้างและพัฒนาได้โดยกระบวนการเรียนการสอน โดยให้นักเรียนได้เรียนรู้ร่วมกันเป็นกลุ่ม ผ่านกิจกรรมรูปแบบต่าง ๆ ได้ลงมือปฏิบัติ ได้ร่วมกันคิด อภิปรายแสดงความคิดเห็น ได้แลกเปลี่ยนความคิดและประสบการณ์ซึ่งกันและกัน ได้สะท้อนความรู้สึกรู้สึกนึกคิด มุมมอง เชื่อมโยงสู่วิถีชีวิตตนเอง เพื่อสร้างองค์ความรู้ใหม่และปรับใช้กับชีวิต เช่นเดียวกับ ทิศนา แคมมณี (2551) กล่าวว่า การสอนโดยเน้นกระบวนการกลุ่ม เป็นอีกวิธีการหนึ่งที่เหมาะสมต่อการช่วยแก้ปัญหาาร่วมกัน เป็นการดำเนินการเรียนการสอน โดยที่ให้นักเรียนทำงานจัดกิจกรรมร่วมกันเป็นกลุ่ม พร้อมทั้งสอน ฝึก แนะนำให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ เกี่ยวกับกระบวนการทำงานกลุ่มที่ดีควบคู่ ไปกับการช่วยให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้เนื้อหาสาระตามวัตถุประสงค์

โรงเรียนบ้านนาวัง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิเขต 1 เป็นโรงเรียนขนาดเล็ก โดยนักเรียนที่เรียนในรายวิชา คอมพิวเตอร์ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ปีการศึกษา 2559 – 2561 มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในรายวิชา คอมพิวเตอร์ มีแนวโน้มลดลง เป็นลำดับ และจากที่สังเกตของครูผู้สอนนักเรียนยังขาดทักษะชีวิต

จากที่กล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หน่วยการเรียนรู้ เทคโนโลยี และทักษะชีวิตของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิคสืบค้นร่วมกับคำถามอาร์-ซี-เอ เพื่อให้นักเรียนมีทักษะชีวิตรวมทั้งการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารในโลกยุคปัจจุบันได้เท่าทันผู้อื่นและเป็นแนวทางในการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ วิชาคอมพิวเตอร์ให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อพัฒนาแผนการจัดการเรียนรู้ หน่วยการเรียนรู้เทคโนโลยี โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือและคำถาม อาร์-ซี-เอ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ให้มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80
2. เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หน่วยการเรียนรู้ เทคโนโลยี ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียนที่ใช้การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือและคำถามอาร์-ซี-เอ
3. เพื่อศึกษาผลการพัฒนาทักษะชีวิตของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่เรียนโดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือและคำถาม อาร์-ซี-เอ

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2562 ศูนย์พัฒนาคุณภาพการศึกษาบ้านเล่านาเสียว จำนวนโรงเรียน 8 โรงเรียน จำนวนนักเรียน 13 คน และศูนย์พัฒนาคุณภาพการศึกษาซีลองหนองนาแซงบุงคล้า อำเภอเมืองชัยภูมิ จังหวัดชัยภูมิ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 1 จำนวนโรงเรียน 7 โรงเรียน จำนวนนักเรียน 30 คน รวมจำนวนประชากรทั้งสิ้น 43 คน

1.2 กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2562 ศูนย์พัฒนาคุณภาพการศึกษาบ้านเล่านาเสียว อำเภอเมืองชัยภูมิ จังหวัดชัยภูมิ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 1 จำนวนโรงเรียน 8 โรงเรียน จำนวนนักเรียน 13 คน ได้มาโดยการสุ่มแบบกลุ่มอย่างง่าย (จับสลาก)

1.3 ขอบเขตเนื้อหา

การศึกษาในครั้งนี้มุ่งศึกษา แผนการจัดการเรียนรู้เพื่อเพิ่มผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หน่วยการเรียนรู้เทคโนโลยี เพื่อส่งเสริมทักษะชีวิตของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือและคำถาม อาร์-ซี-เอ จำนวน 8 แผนใช้เวลา ในการสอน 16 ชั่วโมง

1.4 ระยะเวลา

ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2562 ใช้เวลา 16 ชั่วโมง

2. เครื่องมือการวิจัย

2.1 แผนการจัดการเรียนรู้เพื่อเพิ่มผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หน่วยการเรียนรู้เทคโนโลยี โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือและคำถามอาร์-ซี-เอ เพื่อส่งเสริมทักษะชีวิตของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 จำนวน 8

2.2 แบบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนโดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือและคำถามอาร์-ซี-เอ เพื่อประเมินความเข้าใจของนักเรียนในหน่วยการเรียนรู้ เทคโนโลยี มีลักษณะเป็นแบบทดสอบชนิดเลือกตอบ ชนิด 4 ตัวเลือก จำนวน 30 ข้อ

2.3 แบบวัดทักษะชีวิตของนักเรียนที่เรียนด้วยการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือและคำถามอาร์-ซี-เอ จำนวน 15 ข้อ

3. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลทั้งหมด ใช้การวิเคราะห์ 3 ขั้นตอน คือ 1) วิเคราะห์ประสิทธิภาพแผนการจัดการเรียนรู้ หน่วยการเรียนรู้ เทคโนโลยี โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือและคำถามอาร์-ซี-เอ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 วิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และร้อยละ นำเสนอในรูปตารางประกอบความเรียง 2) เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หน่วยการเรียนรู้ เทคโนโลยี ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ระหว่างก่อนเรียน

และหลังเรียนโดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือและคำถามอาร์-ซี-เอ โดยการหาค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปวิเคราะห์ข้อมูล และ 3) การวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากแบบวัดทักษะชีวิตของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือและคำถามอาร์-ซี-เอ

4. สถิติที่ใช้ในการวิจัย

สถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และทดสอบสมมติฐานโดยใช้การทดสอบ (t – test dependent)

สรุปผลการวิจัย

1. การพัฒนาแผนการจัดการเรียนรู้ หน่วยการเรียนรู้เทคโนโลยี โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือและคำถาม อาร์-ซี-เอ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ให้มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80

ตารางที่ 1 ตารางประสิทธิภาพของแผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิคสืบค้นร่วมกับคำถามอาร์-ซี-เอ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5

ประเภทการทดสอบ	จำนวนนักเรียน	คะแนนเต็ม	$\bar{X}$	SD	ร้อยละ	ประสิทธิภาพ
ทดสอบระหว่างเรียน (E_1)	13	80	67.23	2.39	84.04	$E_1 / E_2 = 84.04 / 82.31$
ทดสอบหลังเรียน (E_2)	13	30	24.69	1.65	82.31	

แผนการจัดการเรียนรู้ หน่วยการเรียนรู้เทคโนโลยี โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือและคำถามอาร์-ซี-เอ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 มีประสิทธิภาพ เท่ากับ $84.04/82.31$ ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้ 80/80

2. การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หน่วยการเรียนรู้ เทคโนโลยี ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียนที่เรียนโดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือและคำถามอาร์-ซี-เอ

ตารางที่ 2 ตารางเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หน่วยการเรียนรู้ เทคโนโลยี ระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียนโดยใช้การจัดการเรียนรู้ แบบร่วมมือด้วยเทคนิคสืบค้นร่วมกับคำถามอาร์-ซี-เอ

การทดสอบ	n	คะแนนเต็ม	$\bar{X}$	S.D.	df	t
ก่อนเรียน	13	30	15.23	2.45	12	13.625*
หลังเรียน	13	30	24.69	1.65		

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หน่วยการเรียนรู้ เทคโนโลยี ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียนที่เรียนโดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือและคำถามอาร์-ซี-เอ หลังเรียน ($\bar{X} = 24.69$) สูงกว่าก่อนเรียน ($\bar{X} = 15.23$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3. ผลการพัฒนาทักษะชีวิตของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่เรียนโดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือและคำถาม อาร์-ซี-เอ

ตารางที่ 3 ตารางแสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานการพัฒนาทักษะชีวิตของนักเรียนเป็นรายด้าน

ข้อ	ผู้ประเมิน						รวม		แปลผล
	คนที่ 1		คนที่ 2		คนที่ 3		$\bar{X}$	S.D.	
	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.			
ด้านการตระหนักรู้และเห็นคุณค่าในตนเองและผู้อื่น	4.31	0.48	4.33	0.48	4.28	0.44	4.31	0.47	มาก
ด้านการคิดวิเคราะห์ ตัดสินใจ และแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์	4.21	0.47	4.23	0.48	4.12	0.41	4.19	0.45	มาก
ด้านการสร้างสัมพันธภาพที่ดีกับผู้อื่น	4.25	0.44	4.27	0.46	4.12	0.39	4.22	0.43	มาก
รวม	4.26	0.46	4.28	0.47	4.18	0.41	4.24	0.45	มาก

การพัฒนาทักษะชีวิตหน่วยการเรียนรู้ เทคโนโลยี ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือและคำถามอาร์-ซี-เอ 3 ด้าน ด้านที่ 1 ด้านการตระหนักรู้และเห็นคุณค่าในตนเองและผู้อื่น ($\bar{X} = 4.31$, S.D.= 0.47) ด้านที่ 2 ด้านการคิดวิเคราะห์ ตัดสินใจ และแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ ($\bar{X} = 4.19$, S.D.= 0.45) ด้านที่ 3 ด้านการสร้างสัมพันธภาพที่ดีกับผู้อื่น ($\bar{X} = 4.22$, S.D.= 0.43) ระดับการพัฒนาทักษะชีวิตหน่วยการเรียนรู้ เทคโนโลยี อยู่ในระดับมาก

อภิปรายผลการวิจัย

จากการวิจัยในครั้งนี้ มีข้อค้นพบเกี่ยวกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหน่วยการเรียนรู้ เทคโนโลยี ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือและคำถาม อาร์-ซี-เอ ผู้วิจัยนำมาอภิปรายผลดังนี้

1. คะแนนผลการเรียนรู้การพัฒนาแผนการจัดการเรียนรู้หน่วยการเรียนรู้ เทคโนโลยี โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือและคำถาม อาร์-ซี-เอ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 พบว่า มีประสิทธิภาพ (E_1/E_2) เท่ากับ 84.04/82.31 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้ คือ 80/80 ทั้งนี้เนื่องจากแผนการจัดการเรียน โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือและคำถามอาร์-ซี-เอ ผู้เรียนได้เรียนรู้และสามารถจดจำองค์ความรู้ที่เรียนไปได้ตามแผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือและคำถาม อาร์-ซี-เอ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 เป็นอย่างดี จึงทำให้ผู้เรียนสามารถทำแบบทดสอบได้ครบทุกข้อโดยมีคะแนน ในแต่ละคาบเรียนได้สูง สอดคล้องกับ แนวคิดของ Johnson and Johnson (1974) ที่มุ่งเน้นให้ผู้เรียนร่วมมือกันในการเรียนรู้มากกว่าการแข่งขันกัน เพราะการแข่งขันก่อให้เกิดสภาพการณ์ของการแพ้-ชนะ โดยแตกต่าง จากการเรียนแบบร่วมมือกัน ซึ่งจะมีผลกับผู้เรียนทั้งทางด้านจิตใจและสติปัญญา ทั้งนี้ โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือและคำถาม อาร์-ซี-เอ หน่วยการเรียนรู้เทคโนโลยี มีความเหมาะสมสามารถนำมาใช้กับการเรียนการสอนในด้านการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือได้ สอดคล้องกับ ชูติมน กระแสร์สินธุ์ และ อินทรา ครอบรู้ (2560) ได้พัฒนาการวิจัยเรื่อง ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคอมพิวเตอร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษา ปีที่ 5 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือโดยใช้บทเรียนมัลติมีเดียโรงเรียนอนุบาลเนินขาม อำเภอเนินขาม จังหวัดชัยนาท คะแนนผลการเรียนรู้แบบร่วมมือ โดยใช้บทเรียนมัลติมีเดีย วิชาคอมพิวเตอร์ ด้านกระบวนการ จากการทำใบงานหลังเรียน (E1) เท่ากับ 85.68 คะแนนด้านผลลัพธ์ จากการทำแบบทดสอบผลสัมฤทธิ์หลังจากเรียน (E2) เท่ากับ 81.56 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้ และสอดคล้องกับ วิชริณฎา พรหมเย็น (2562) ได้พัฒนาการวิจัยเรื่อง การพัฒนาชุดกิจกรรมโดยใช้

เทคนิคคำถาม R-C-A เพื่อพัฒนาทักษะชีวิต เรื่อง เพศศึกษา ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนเมืองพลพิทยาคม ผลการวิจัย พบว่า 1) ชุดกิจกรรมเทคนิคโดยใช้คำถาม R-C-A เพื่อพัฒนาทักษะชีวิต เรื่อง เพศศึกษา ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนเมืองพลพิทยาคมมีประสิทธิภาพ เท่ากับ 86.47/87.50 สูงกว่าเกณฑ์ 80/80 ที่กำหนดไว้ แสดงให้เห็นว่า การเรียนด้วยการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือและคำถาม อาร์-ซี-เอ หน่วยการเรียนรู้ เทคโนโลยี ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่ได้รับ มีความเหมาะสม สามารถนำมาใช้กับการเรียนการสอนในด้านการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือและคำถาม อาร์-ซี-เอ ได้

2. ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หน่วยการเรียนรู้ เทคโนโลยี โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือและคำถามอาร์-ซี-เอ เพื่อส่งเสริมทักษะชีวิตของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แสดงว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน กล่าวได้ว่า การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือและคำถามอาร์-ซี-เอ มีประสิทธิภาพ สามารถนำมาใช้ในการเรียนการสอน ซึ่งมีรูปแบบที่น่าสนใจ และเนื้อหาเข้าใจได้ง่าย ผู้เรียนสามารถลงมือปฏิบัติจริงและทำงานกลุ่มร่วมกัน จนเกิดปฏิสัมพันธ์กันระหว่างกลุ่มในการแลกเปลี่ยนความรู้ร่วมกัน จึงเป็นการกระตุ้นการเรียนรู้และการคิดวิเคราะห์ผู้เรียนเกิดเรียนรู้ได้ มีผลทำให้ผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น ซึ่งผู้เรียนสามารถนำสิ่งนี้ไปประยุกต์ใช้กับงานต่าง ๆ ในชีวิตประจำวันได้ และเกิดองค์ความรู้ในแต่ละบุคคล ซึ่งสอดคล้องกับ งานวิจัยของ กัญชุตินันท์ กระแสสินธุ์ และ อินทรา รอบรู้ (2560) ได้พัฒนาการวิจัยเรื่อง ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคอมพิวเตอร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือโดยใช้บทเรียนมัลติมีเดียโรงเรียนอนุบาลเนินขาม อำเภอนีนขาม จังหวัดชัยนาทคะแนนผลการเรียนรู้แบบร่วมมือโดยใช้บทเรียนมัลติมีเดีย วิชาคอมพิวเตอร์ ด้านกระบวนการ จากการทำใบงานหลังเรียน (E1) เท่ากับ 85.68 คะแนนด้านผลลัพธ์ จากการทำแบบทดสอบผลสัมฤทธิ์หลังจากเรียน (E2) เท่ากับ 81.56 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้ และมีคะแนนผลสัมฤทธิ์ ทางการเรียน หลังเรียน ($\bar{X}$ =16.31, S.D.=2.08) สูงกว่าก่อนเรียน ($\bar{X}$ =12.72, S.D.=1.72) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และงานวิจัยของ อภิรัชต์ การโก (2557) ได้พัฒนางานวิจัยเรื่อง การพัฒนาโปรแกรมบทเรียน เรื่อง การใช้โปรแกรมนำเสนองาน วิชาคอมพิวเตอร์เบื้องต้น (ง16201) กลุ่มสาระการเรียนรู้ การงานอาชีพและเทคโนโลยี ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.05 และงานวิจัยของ กะสีลา ฤทธิ์บำรุง และ พรสิริ เอี่ยมแก้ว (2560) ได้พัฒนางานวิจัยเรื่อง ผลการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิคกลุ่มสืบค้นที่มีต่อจิตวิทยาศาสตร์ และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ที่ได้รับการสอนแบบร่วมมือด้วยเทคนิคกลุ่มสืบค้นมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชา หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3. นักเรียนที่เรียนรู้ด้วยการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือและคำถามอาร์-ซี-เอ ส่งผลให้ทักษะชีวิตของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 หน่วยการเรียนรู้เทคโนโลยี อยู่ในระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากการจัดการเรียนการสอนโดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือและคำถามอาร์-ซี-เอ ช่วยส่งเสริมให้ผู้เรียน ได้มีการพัฒนาทักษะชีวิต ที่กำหนดให้ทักษะชีวิตเป็นสมรรถนะสำคัญที่ผู้เรียนทุกคนพึงได้รับการพัฒนา สอดคล้องกับ วินิดา ขาวมงคล เอกศรี (2546) กล่าวว่า คำว่าทักษะชีวิต ทักษะการดำเนินชีวิต ทักษะการรู้ชีวิต และทักษะการดำเนินชีวิต เป็นความหมายที่สอดคล้องตรงกับคำว่า life skill เป็นความสามารถของมนุษย์ที่ติดตัวมาแต่กำเนิด ความสามารถที่มนุษย์สามารถเรียนรู้จากตนเองและผู้อื่น ซึ่งรวมถึงสภาพแวดล้อม ทั้งทางธรรมชาติและทางสังคมที่มนุษย์เป็นผู้สร้างขึ้น ประกอบด้วยความรู้ เจตคติ และทักษะการจัดการกับชีวิตของตนเอง เป็นความสามารถที่มนุษย์ควรจะพัฒนาได้จนบรรลุสูงสุดในชีวิต คือความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ตามศักยภาพของแต่ละบุคคล สอดคล้อง สัมฤทธิ์ สันเต (2547) ให้ความหมายของทักษะชีวิตไว้ว่า ทักษะชีวิต หมายถึงความสามารถในการรวบรวมข้อมูลและประยุกต์ใช้ข้อมูลได้อย่างเหมาะสม สามารถตัดสินใจจัดการกับปัญหา และแก้ไขปัญหาที่ตนเผชิญในชีวิตประจำวันได้โดยแสดงพฤติกรรมที่จริงออกมาอย่าง

สร้างสรรค์ และตรงไปตรงมา ช่วยให้ดำเนินชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข และสอดคล้องประเสริฐ ต้นสกุล (2551) กล่าวว่า ทักษะชีวิต หรือ Life Skill หมายถึง คุณลักษณะ หรือ ความสามารถเชิงสังคมจิตวิทยา (Psychosocial Competence) ที่เป็นทักษะภายในที่จะช่วยให้บุคคลสามารถเผชิญสถานการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในชีวิตประจำวันได้อย่างมีประสิทธิภาพ และ เตรียมพร้อมสำหรับการปรับตัวในอนาคต เพื่อให้สามารถมีชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข สรุปได้ว่า ทักษะชีวิตเป็นทักษะหนึ่งที่มีความจำเป็นสำหรับการดำรงชีวิตในสังคมที่มีความซับซ้อนในปัจจุบัน และเป็นทักษะที่จะช่วยสนับสนุน และลดประเด็นปัญหาสำคัญที่เข้ามาคุกคามชีวิตของแต่ละบุคคล อีกทั้งยังเป็นทักษะที่ช่วยให้บุคคลสามารถปรับตนเองให้เข้ากับสภาพแวดล้อมได้อย่างมีประสิทธิภาพ ตลอดจนช่วยเสริมสร้างการดำเนินชีวิตในด้านต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นด้านส่วนตัว ด้านครอบครัว ด้านสังคมกลุ่มเพื่อนให้มีความสุขสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น

องค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัย

1. ได้แผนการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิคสืบค้นร่วมกับคำถามอาร์-ซี-เอ หน่วยการเรียนรู้ เทคโนโลยีของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยีที่สามารถพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนให้สูงขึ้น
2. ได้แนวทางการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และแบบวัดทักษะชีวิตที่เหมาะสมมีประสิทธิภาพและสอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน
3. ได้แนวทางการจัดการเรียนการสอนของเพื่อพัฒนาทักษะทักษะชีวิตของนักเรียน โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิคสืบค้นร่วมกับคำถามอาร์-ซี-เอ

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย
  - 1.1 จากผลการวิจัยพบว่า การใช้คำถาม อาร์-ซี-เอ ครูต้องศึกษานักเรียนที่เข้าร่วมกิจกรรมเป็นรายบุคคล เพื่อให้เข้าใจพื้นฐานของนักเรียนก่อนจัดกระบวนการเรียนรู้ตามศักยภาพของนักเรียนจะทำให้สามารถจัดการกิจกรรมกระบวนการเรียนรู้เป็นไปตามเวลาที่กำหนด
  - 1.2 ครูต้องมีทักษะจำเป็นอย่างยิ่งเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือมีทักษะการพูดและแรงจูงใจ โดยไม่ใช้การบังคับ และควบคุมโดยอารมณ์ส่วนตัว และสามารถควบคุมการจัดกิจกรรมเป็นไปอย่างราบรื่นและสนุกสนานในการจัดการเรียนรู้
  - 1.3 ครูต้องมีความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับเทคโนโลยี ด้วยคำถามอาร์-ซี-เอ จำเป็นอย่างยิ่งต้องมีข้อมูลใหม่ๆ ในปัจจุบันที่แสดงให้เห็นภาพอย่างชัดเจน โดยไม่ให้นักเรียนจินตนาการเอง เช่น การมีสื่อเทคโนโลยีในการสอดแทรก เช่น สื่อออนไลน์ คลิป ภาพที่เป็นปัจจุบันที่สะท้อนปัญหาให้นักเรียนได้วิธีการเรียนรู้ได้มากขึ้น
  - 1.4 ครูควรจัดกระบวนการใช้คำถามอาร์-ซี-เอ เมื่อมีกระบวนการกลุ่มผู้เข้าร่วมกิจกรรมต้องเป็นตัวนำทางในการสนทนากลุ่ม และต้องกำหนดบทบาทให้เกิดกระบวนการเรียนรู้ที่หลากหลายในการแสดงความคิดเห็นและสอดแทรกคำถามของผู้เข้าร่วมกิจกรรม
2. ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัย
  - 2.1 การวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยการพัฒนากิจกรรมการใช้เทคโนโลยีเพื่อส่งเสริมทักษะชีวิตของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือและคำถามอาร์-ซี-เอ สามารถนำไปใช้กับนักเรียนชั้นอื่นต่อไป

2.2 การวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยการพัฒนากิจกรรมการใช้เทคโนโลยีเพื่อส่งเสริมทักษะชีวิตของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือและคำถามอาร์-ซี-เอ นำไปใช้กับการจัดการเรียนรู้ในหัวข้ออื่นๆ หรือ กิจกรรมสำคัญในการศึกษาเรียนรู้ โดยสอดคล้องความรู้อุณหภูมิให้กับผู้เรียนเกิดกระบวนการเรียนรู้ใหม่ๆ ตามสถานการณ์ปัจจุบันต่อไป

2.3 การวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยการพัฒนากิจกรรมการใช้เทคโนโลยีเพื่อส่งเสริมทักษะชีวิตของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือและคำถามอาร์-ซี-เอ สามารถนำคำถามถามอาร์-ซี-เอ ไปต่อยอดกิจกรรมหรือสอดคล้องกิจกรรมที่สามารถพัฒนาทักษะด้านอื่นๆ ตามความเหมาะสม ต่อผู้เรียนและสามารถพัฒนาให้มีประสิทธิภาพมากขึ้นต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- กะสีลา ฤทธิ์บำรุง และ พรสิริ เอี่ยมแก้ว. (2560). ผลการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิคกลุ่มสี่คนที่มีต่อจิตวิทยาศาสตร์ และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4. ใน *การนำเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ เครือข่ายบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏภาคเหนือ ครั้งที่ 17* (น. 794-805). พิษณุโลก: มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม.
- ชุดิมน กระแสร์สินธุ์ และ อินทิรา รอบรู้. (2560). ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคอมพิวเตอร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือโดยใช้บทเรียนมัลติมีเดีย โรงเรียนอนุบาลเนินขาม อำเภอนีนขาม จังหวัดชัยนาท. *วารสารชุมชนวิจัย*, 12(3), 222-231.
- ไชยยศ เรืองสุวรรณ. (2533). *เทคโนโลยีการศึกษา : ทฤษฎีและการวิจัย*. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.
- ดาริณี นันทารนุช. (2542). การศึกษานอกโรงเรียนกับทักษะชีวิต. *วารสารการศึกษานอกโรงเรียน*, 2(2), 50-51.
- ทิตินา แชมมณี. (2551). *ศาสตร์การสอน องค์ความรู้เพื่อการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ* (พิมพ์ครั้งที่ 7). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ทิตินา แชมมณี. (2554). *รูปแบบการเรียนการสอน : ทางเลือกที่หลากหลาย* (พิมพ์ครั้งที่ 9). กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- เจ็ดศักดิ์ เดชคง. (2544). *การเรียนรู้สู่พลังจิตใจ*. กรุงเทพฯ: มูลนิธิสตรี้-สฤกษ์ดีวงศ์.
- นิกร ดุสิตสิน. (2545). *คู่มือการสอนเพศศาสตร์ศึกษาระดับมัธยม* (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: ศูนย์วิจัยและพัฒนาเพศศาสตร์ศึกษา สถาบันวิทยาศาสตร์การแพทย์ จุฬาลงกรณ์.
- ประเสริฐ ตันสกุล. (2551). *ทักษะประกอบตน*. สืบค้น 17 มกราคม 2562, จาก <http://www.aspacngo.org/unloads/events.jamming/6.pdf>
- วนิดา ขาวมงคลเอกศรี. (2546). *หลักการสอนการพัฒนาทักษะชีวิต*. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วิจริญา พรหมเย็น. (2562). *การพัฒนาชุดกิจกรรมเพื่อเสริมสร้างทักษะชีวิต เรื่อง เพศศึกษา ของนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนเมืองพลพิทยาคม โดยใช้เทคนิคคำถาม R-C-A*. ขอนแก่น: โรงเรียนเมืองพลพิทยาคม องค์การบริหารส่วนจังหวัดขอนแก่น.
- สัมฤทธิ์ สันเต. (2547). *การพัฒนาเครื่องมือประเมินทักษะชีวิตจากกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน สำหรับนักเรียนวัยเด็กตอนกลาง*. ขอนแก่น: มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา. (2554). *การเสริมสร้างทักษะชีวิตตามจุดเน้นการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนระดับประถมศึกษา-มัธยมศึกษา*. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ.

เอกสารอ้างอิง (ต่อ)

- สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา. (2551). *ตัวชี้วัดและสาระการเรียนรู้แกนกลาง กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551*. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ.
- อภิรักษ์ต์ การิโก. (2557). การพัฒนาโปรแกรมบทเรียน เรื่อง การใช้โปรแกรมนำเสนองาน วิชาคอมพิวเตอร์เบื้องต้น (ง 16201) กลุ่มสาระการเรียนรู้ การงานอาชีพและเทคโนโลยีชั้นประถมศึกษาปีที่ 6. *วารสารวิชาการการจัดการเทคโนโลยีสารสนเทศและนวัตกรรม, 1(2)*, 16-27.
- Johnson, D. W., & Johnson, R. T. (1974). Instructional Goal Structure: Cooperative, Competitive, or Individualistic. *Review of Educational Research, 44(2)*, 213-240.
- Slavin, R. E. (1987). Cooperative Learning and Cooperative School. *Educational leadership: journal of the Department of Supervision and Curriculum Development, N.E.A., 45(3)*, 7-13.

